

reforms, social reforms based on European standards, systematically, effectively, inherited, taking into account Ukrainian mentality, their own progressive achievements without shocks.

Changes in modern Ukrainian society will require innovation, new technologies, the acquisition of new knowledge, mastering them in the process of lifelong learning. It should be emphasized that individual shoots of changes in Ukraine is already in place.

The process of decentralization and the creation of territorial communities already passes. It needs no politicians. It must be technocrats, modern, young, highly qualified professionals and serious educational work among citizens.

Keywords: society, crisis conditions, innovation, social protection, European standards, democratization, reform technologization, professional competence.

Надійшла до редакції 10.11.2016 р.

УДК 316.334.2:331.56-053.81

© Тетяна Занфірова,
© Яна Зоська
(Київ)

ЗАЙНЯТІСТЬ ТА БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ У СОЦІАЛЬНО-НОРМАТИВНОМУ ВИМІРІ

Статтю присвячено проблемі співвідношення між соціально-нормативною та девіантною складовою зайнятості та безробіття як соціально-правових явищ. Автори вважають, що в розумінні представленої в дослідженні проблеми ми будемо спиратися на три засадничі підходи: а) філософсько-правовий та аксіологічний підхід; б) економічний підхід; в) соціологічний підхід. В контексті філософсько-правового підходу проблема недостатньої зайнятості та безробіття молоді може бути проаналізованою під кутом зору наслідків означених соціальних явищ для ціннісної свідомості та моделей правової поведінки (поширення відповідних аксіопатій та правового нігілізму у сфері нормативно-правового регулювання праці). В контексті економічного підходу проблема недостатньої зайнятості та безробіття молоді аналізується, переважно, через призму оцінки наслідків недовироблення валового національного продукту, зниження рівня добробуту населення, марнотратства виробничих ресурсів, збільшення витрат на соціальні потреби, зменшення розмірів податкових надходжень. В соціології молодь досліджується як специфічна соціальна група безробітних, під кутом зору її взаємовідносин з соціальними інститутами та в контексті породження самим безробіттям супутніх соціальних відхилень. Масове вивільнення молодих працівників та неможливість їх працевлаштування в умовах спаду виробництва призводить до утворення соціальних груп безробітних та їх десоціалізації.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, зайнятість молоді, безробіття молоді, нормативний та девіантний виміри зайнятості та безробіття.

Вихідні передумови. Ще на початку ХХ ст. американські соціологи У. Томас і Ф. Знанецький розглядали соціальну дезорганізацію як невід'ємну частину прогресивного розвитку такого суспільства соціальних змін. Розвиток соціуму є складним процесом, який неможливо редукувати в межах жорсткої детермінації. Про це свідчить низка наукових досліджень у галузі синергетики, в рамках якої флуктуації (або відхилення) розглядаються в якості конструктивного моменту розвитку, що передбачає зміни в організації структури системи та її перехід на новий якісний рівень [7, с. 68].

Безробіття, це означає, наскільки останнє сприяє підвищенню ефективності праці та економічної системи в цілому. Рівень безробіття, що перевищує показники природної норми, але стимулює структурну перебудову економічної системи і трудову активність працівників, можна розглядати як припустимий, тобто, такий, що перебуває в межах норми.

Слід підкреслити, що праця спочатку виступає як системотворча якість соціальної системи, оскільки у суспільстві викристалізувалося уявлення про працю як про обов'язок кожного члена суспільства як показник його соціалізації, а також як про право на працю. Не так давно в нашому суспільстві все працездатне населення мало роботу, за яку громадяни отримували платню. Але в процесі суспільних трансформацій та формування ринкових відносин з супутньою їм конкуренцією і соціальною селекцією ропочалося вивільнення неконкурентноздатних працівників. У даному контексті позбавлення працездатності, але не працьовитої людини роботи навряд чи можна кваліфікувати як відхилення від норми. В умовах соціальних трансформацій позаненормальним є збереження того, що не сприяє розвитку соціальної системи та індивідів, тобто, неефективної і непродуктивної праці.

Виходячи з цього, критерії норми є відносними, культурно-релятивними конструктами. А соціум при цьому не є застиглою системою, оскільки його зміна і розвиток передбачає певний припустимий рівень відхилень, за межами яких починаються незворотні зміни самої системи, такі як деформація та руйнування окремих елементів, зв'язків і систем зв'язків, тобто деструкція, яка загрожує цілісності всієї системи. Безробіття є нормальним в тій мірі, в якій воно стимулює розвиток економіки і працівника, але в той же час, воно є таким же і відхиленням – у силу погіршення соціального та соціально-психологічного стану певної частини населення.

Натомість зайнятість як стан може бути, з одного боку, - оптимальною, нормальною, з іншого – ненормальною та патологічною. Критерії даного стану визначаються не тільки виходячи з кількісних показників (як наприклад, відсотком допустимого рівня безробіття), але й якісними параметрами, що відображають соціально-психологічний стан людей та соціальних груп у ситуації втрати або відсутності роботи. Тому доцільним є виділення якісного критерію норми зайнятості, який стосується стану такої категорії як безробітні, в тому числі й безробітної молоді, що перебуває в ситуації втрати роботи. Визначаючи критерії норми стану зайнятості молоді як стану і поведінки даної соціальної групи, важливо встановити його відповідність потребам зростаючого виробництва і морально-правовим вимогам, тобто, соціальним нормам. Можна припустити, що проблема зайнятості молоді є пов'язаною з деформацією стану і поведінки даної соціальної групи, що не відповідає соціальним нормам і очікуванням.

Виходячи з цього головною **метою** даної статті є визначення співвідношення нормативної та девіантної компоненти зайнятості та безробіття молоді. Дана мета передбачає розв'язання низки **завдань**, а саме: по-перше, визначення нормативної компоненти молодіжної зайнятості та безробіття, по-друге, з'ясування девіантної компоненти молодіжної зайнятості та безробіття, а по-третє визначення співвідношення показників нормативної та девіантної компоненти зайнятості та безробіття молоді.

Виклад основного матеріалу. Визначення нормативності стану і поведінки безробітної молоді, бажаних зразків поведінки і установок в ситуації незайнятості проблематизується відсутністю чітко сформульованих вимог суспільства до молоді в умовах ринкових відносин і технологій її поведінки в кризових та соціально-несприятливих ситуаціях. Ці питання потребують самостійної теоретичної розробки. Проблема зайнятості є ширшою за проблему молодіжного безробіття, оскільки пов'язана не тільки з деструктивними наслідками, але й з конструктивними можливостями ринкового середовища. Можна визначити два аспекти цієї проблеми: 1) кількісний, який пов'язаний з тенденцією зростання безробіття і виходу за межі її припустимої норми; 2) якісний, який пов'язаний зі станом і поведінкою самих безробітних, та передбачає збереження і розвиток людського і професійно-кваліфікаційного потенціалу, формування бажаних зразків поведінки на ринку праці.

Зайнятість, як показує аналіз, це самостійна або колаборативна участь працездатних членів суспільства в здійсненні будь-якого різновиду суспільно-корисної праці, яким вони забезпечують задоволення як своїх, так і громадських потреб. Для здійснення певної зайнятості необхідною є наявність реальних можливостей: засоби праці, тобто, речовий чинник виробництва, мають певним чином з'єднуватися учасниками через особистий чинник виробництва у процесі праці.

Ознакою радянської (євразійської) моделі регуляторної політики держави у сфері зайнятості молоді є планомірне забезпечення працездатної частини молоді робочими місцями. Її антиподом можна вважати ринкову ліберальну модель, за умов якої вирішальну роль у поєднанні працівника і робочого місця відіграють роботодавець та потреби виробництва. У ліберальній регуляторній політиці формулюються наступні вимоги до безробітного з боку суспільства: 1) безробітний не є звільненим від соціальних обов'язків і повинен виконувати їх незалежно від фінансових та емоційних міркувань; 2) безробітний є самочинно-відповідальним за свою життєву ситуацію; 3) безробітний має розглядати свою ситуацію як небажану і тимчасову та зобов'язаний знайти роботу будь-якого типу і за будь-яку оплату.

Отже, зайнятість є загальнолюдською цінністю, оскільки через неї реалізується одна з найважливіших особистих свобод і прав громадян – потреба у праці. Трудова діяльність людини є не лише джерелом здобуття засобів для матеріального існування, але і сферою реалізації людини як творчої істоти. Натомість значущість праці пов'язана, таким чином, з базовими потребами людини: по-перше, це спосіб забезпечити себе, досягти матеріального благополуччя; по-друге, можливість спілкування з людьми, які є близькими за системою цінностей; по-третє, можливість реалізувати свій творчий потенціал, вміння та професійні навички; по-четверте, праця дозволяє досягти більш високого соціального статусу, зайняти певне місце в житті; по-п'яте, можливість належати до певного соціального середовища, інтегрування в нього та ідентифікації з ним. Зайнятість як форма самореалізації підкріплюється високими позитивними емоціями, відчуттями задоволеності і впевненості.

Аналіз показує, що зайнятість можна розглядати у нормативному та в девіантному вимірах. Зайнятість у нормі характеризується повнотою, ефективністю, раціональністю. Повнота зайнятість стосується влаштування всього працездатного населення. В умовах планового господарства питання зайнятості були пов'язаними із забезпеченням права на працю для всіх громадян: з 30-х років безробіття було ліквідованим і досягнуто повної зайнятості. Однак, порівняння такої повної зайнятості в СРСР і в будь-якій європейській країні (напр., в Швеції), може констатувати наявність істотних відмінностей: у першому випадку вона супроводжується стагнацією продуктивних сил і зниженням трудової мотивації, у другому – ефективним виробництвом за умов незначної інфляції. Ефективність зайнятості розглядається як такий стан зайнятого працездатного населення, якому відповідає динамічний розвиток економіки за умови необхідних структурних зрушень. Ефективна зайнятість не є аналогічною повній зайнятості, оскільки вона передбачає наявність оптимального мобільного резерву робочої сили.

Практика західних країн свідчить про так званий "нормальний" або природний рівень безробіття в межах 4-6%, який слугує внутрішнім каталізатором та стимулятором трудової активності зайнятих. Збільшення безробіття понад природну норму дозволяє вести мову про відхилення зайнятості від стану норми, себто, девіацію зайнятості. Соціальним відхиленням за таких умов виступає як безробіття, так і його соціальні наслідки. У соціологічних теоріях девіації, зокрема, у працях Е. Дюркгейма, Р. Беккера, Р. Мертона, остання визначається як порушення соціальної норми, що характеризується масовістю, стійкістю та поширеністю [7, с.115].

На відміну від критеріїв норми в медицині та біології, соціальні норми являють собою соціокультурний феномен, оскільки суб'єктивно формулюються в ході культурно-історичного розвитку і втілюють соціокультурні цінності. Соціальне відхилення, таким чином, свідчить про деформації соціальної норми. Так, незабезпечення державою прав особистості на життя, на самореалізацію здібностей, на громадський порядок і соціальну справедливість є показниками невідповідності суспільних відносин і соціальних інститутів потребам і інтересам атомарних суб'єктів.

Слід підкреслити, що проблема недостатньої зайнятості та безробіття молоді має як соціологічний, так і етико-правовий вимір у вигляді негативних наслідків як для самої молоді, так і для суспільства. Аналіз безробіття молоді в аспекті аналізу причин і наслідків можна вважати традиційним підходом в дослідженні запропонованої теми, з якою пов'язана велика кількість цікавих наукових розробок.

У розв'язанні даної проблеми варто спиратися на три засадничі підходи: 1) філософсько-правовий та аксіологічний; 2) економічний; 3) соціологічний. У контексті філософсько-правового підходу проблема недостатньої зайнятості та безробіття молоді може бути проаналізованою під кутом зору наслідків означених соціальних явищ для ціннісної свідомості та моделей правової поведінки (поширення відповідних аксіопатій та правового нігілізму у сфері нормативно-правового регулювання праці). Дану проблему можна розглядати з філософсько-правової точки зору як готовність молоді до самореалізації у професійно-трудовій діяльності. В такому підході молоді безробітні розглядаються не як пасивні жертви економічного спаду, а як "активні суб'єкти, які дією і своєю поведінкою впливають на те, наскільки тривалим і болучим буде для них період безробіття" [1, с.18].

Підхід до розуміння молоді як суб'єкта розвитку передбачає, перш за все, розгляд її як епіцентру соціальної активності, який є здатним до продукування індивідуальних сенсів, що є пов'язані як і з іншими людьми, так і з соціальним світом загалом. Молодь як соціальний суб'єкт характеризується здатністю до самовизначення, тобто вибору з усього різноманіття можливих варіантів розвитку свого власного, і нарешті, здатністю до самореалізації, самоздійснення – втілення своїх сил і здібностей в формах діяльності, які є позитивно-санкціонованими суспільством. Суб'єктність молоді пов'язана з такими якостями, як свобода, творчість, відповідальність, а виховання молодих людей як вільних, творчих індивідуальностей є потребою постіндустріальної цивілізації. Адже молода людина, яка володіє адекватною самооцінкою та має установку на самореалізацію, реалізацію своєї "Я-концепції", є відповідальною за свій вибір буде більш конкурентоспроможною і мобільною на ринку праці. В ситуації втрати роботи молодь повинна бути готовою до активної поведінкової стратегії на ринку праці, мати здатність передбачення і попередження соціально-несприятливої ситуації. "Нормою" поведінки молодої людини на ринку праці є її психологічна готовність до професійного вдосконалення, опора як на власні сили і ресурси, так і ресурси держави і суспільства.

У контексті економічного підходу проблема недостатньої зайнятості та безробіття молоді аналізується, переважно, крізь призму оцінки наслідків недовироблення валового національного продукту, зниження рівня добробуту населення, марнотратства виробничих ресурсів, збільшення витрат на соціальні потреби та зменшення розмірів податкових надходжень. У межах соціологічного підходу молодь досліджується як специфічна соціальна група безробітних, у аспекті її взаємовідносин з соціальними інститутами, а також в контексті породження самим безробіттям супутніх соціальних відхилень, як то масове вивільнення молодих працівників та неможливість їх працевлаштування в умовах спаду виробництва призводить до утворення соціальних груп безробітних та їх десоціалізації. Десоціалізація молоді (або її соціальна деформація) як певної частини населення в умовах безробіття, тобто перетворення молоді на ексклюзивів може знаходити своє відображення в наступних показниках: 1) істотного зниження інтелектуального і професійно-кваліфікаційного потенціалу молодих працівників; 2) втрати трудової мотивації і мотивації пошуку роботи із формуванням соціальних диспозицій та поведінкових репертуарів утриманської поведінки, зростання криміналізації, маргіналізації та люмпенізації молоді; 3) розширення соціальної аномії, тобто, ненормативного функціонування соціальних інститутів і поведінки людей, що може мати високоімовірним наслідком соціальну нестабільність та політичну радикалізацію молоді.

Слід наголосити, що за даними американського щорічника "Безробіття молоді", близько 630 тисяч молодих людей у віці від 16 до 24 років були безробітними в 2016 році, що на 113 тисяч менше в порівнянні з базовим 2015 роком. Рівень безробіття (частка економічно активного населення, які є безробітними) для даної вікової групи, склав 13,7%, у порівнянні з 16,2% у базовому 2015 році [6, с.85].

При цьому відомий американський соціолог, Н. Смелзер наводить такі дані, згідно яким підвищення безробіття всього на 1% за умови його збереження протягом 6-річного періоду, призводить до наступного зростання показників соціальної патології: загальної смертності – на 2%, статистики самогубств – на 4%, кількості вбивств – на 5,7%, збільшення кількості

ув'язнених у в'язницях – на 4%, кількості хворих, які перебувають на лікуванні в психіатричних клініках, – на 4% [4, с.553].

Як бачимо, безробіття, отже, є формою специфічної соціопатії, що виявляється в масових порушеннях механізмів соціальної адаптації молоді. І хоча молодь можна вважати доволі гнучкою соціальною групою і схильною до пришвидшеного формування нових адаптивних механізмів соціальної поведінки і взаємодії, на стартовому етапі безробіття цей стан може супроводжуватися як емоційною напруженістю, так і її дезінтеграцією як соціальної групи. Натомість, негативні наслідки молодіжного безробіття можуть виявлятися в різних формах. Насамперед деформації соціально-психологічного стану і поведінки молоді. Емпіричні дослідження А. Рофе та Н. Федотової, що проводилися з метою вивчення стану безробітного населення, свідчать про високий рівень у нього тривоги, неспокою і страху. Так, група молодих безробітних, яка має негативний емоційний стан у зв'язку зі звільненням, характеризується переважанням рівня емоційної нестійкості, невисоким рівнем самоконтролю, підвищеною фрустрованості [3, с.34-35; 4, с.22-40]. Емоційний стан у ситуації втрати роботи описується терміном "синдром непотрібності" і є показником значущості незадоволеної потреби в роботі, спілкуванні. Заперечення суспільством права молоді на продуктивну зайнятість викликає (хоча і у невеликого відсотка) у молоді захисну реакцію у вигляді паталогічного самоутвердження і самореалізації в формах злочинності та суїциду. Молодь також може ініціювати створення, паралельно із традиційною культурою із загальноновизнаними нормами і цінностями, свою молодіжну субкультуру та контркультуру, в рамках якої здійснюється часом болісне осмислення життя, його цінностей, і найчастіше проголошення його безглуздості.

Особливу небезпеку для соціально-психологічного стану молодого безробітного становить і така форма як інституціоналізоване безробіття, що характеризується підвищенням занепокоєння і депресії, безвихіддю, зниженням соціального статусу і втратою соціальних зв'язків. За часів випробувань, соціально-економічних перетворень, дефіциту морально-психологічного спілкування ізоляція (вимушена і добровільна) від суспільства призводить до важких нервових зривів, які обертаються поглибленням соціальної напруженості в суспільстві.

Негативним проявом незайнятості молоді, особливо підлітків та неповнолітніх, виступає й така форма відхилення як злочинна поведінка, що має тенденцію до розширення своїх масштабів. За даними Американського соціологічного щорічника "Безробіття молоді", чисельність правопорушників серед неповнолітніх зросла за останні 6 років на 24% (з 50,2 до 74,2%). Близько 30% злочинів скоюється молоддю, яка ніде не працює і не навчається [6, с.488].

Приводом значного занепокоєння є також падіння цінності праці в системі життєвих орієнтацій молоді. Для багатьох молодих людей праця втрачає суспільну значущість і розглядається, головним чином, як засіб задоволення особистих потреб. За даними соціологічного дослідження, проведеного наприкінці 90-х років ХХ ст. під керівництвом В. Лісовського, кожна п'ята молода людина відзначила, що за умови достатньої забезпеченості вона не стала б працювати. Тільки близько 20% молодих людей вважали за необхідне працювати незалежно від зарплати і від того рівня життя, який вона гарантує [2, с.178]. При цьому, лібералізація трудової діяльності може також узаконювати вимушене неробство, що негативно позначається на формуванні трудової мотивації молоді. Відсутність потреби у праці, утриманство, інфантилізм є тими набутими якостями, які також є наслідком соціальної аномії.

Негативним проявом зазначених процесів у сфері зайнятості молоді виступають незворотні втрати в інтелектуальному потенціалі суспільства. Незатребувані на ринку праці, незацікавлені в результатах своєї роботи, молоді фахівці і кваліфіковані працівники йдуть у кримінальні структури або йдуть за кордон. Люди з вищою освітою є однією з соціальне незахищених соціальних груп як за рівнем оплати праці, так і за можливостями зайнятості.

Молодіжне безробіття, таким чином, обертається для суспільства проблемою зниження професійного потенціалу трудових ресурсів, на який з'явиться попит у майбутньому. Значна частина молоді робить вибір не на користь освіти і придбання кваліфікованих професій, а орієнтується на примітивні види занять, які приносять швидкий і більший дохід. Такі зміни в українській економіці різко контрастують з тенденціями, що спостерігаються в західних країнах. Як

показує досвід розвинених країн, новий спосіб виробництва все більше спирається на інформацію, знання і культуру. Частка некваліфікованої праці в економічно розвинених країнах має тенденцію до скорочення. Тому працівники, які не мають відповідної кваліфікації або є низькокваліфікованими, мають проблеми із набуттям потрібної спеціальності і соціальною мобільністю.

Результати проведеного аналізу дають підстави для таких **висновків**:

1. Для приведення системи цінностей молоді у відповідність із запитами ринку праці, формування продуктивної зайнятості молодих людей, досягнення їх повноцінної інтегрованості в суспільство має здійснюватися регуляторна політика молодіжної зайнятості. Термін регуляція означає приведення чогось у відповідність з нормою.

2. Якщо у суспільстві відсутня нормативна основа функціонування його як соціальної системи або регулювання поведінки окремих соціальних груп, то проблема соціальної регуляції стає нерозв'язною. Сенс регулювання зайнятості молоді полягає в тому, щоб привести її до нормального стану, а в ідеальному варіанті – до оптимального стану, тобто, задовольнити потребу молоді у працевлаштуванні, реалізації свого творчого потенціалу.

3. Зайнятість молоді як соціальний процес включає в себе певні стадії і форми. В контексті нашого дослідження є доцільним виділення трьох стадій зайнятості: 1) підготовча стадія; 2) стадія навчальної діяльності; 3) стадія виробничої діяльності.

4. На підготовчій стадії зайнятості відбувається професійна орієнтація, професійне самовизначення, вибір професії. На цьому етапі здійснюється "первинне" включення в трудову діяльність – набуття трудових навичок, пізнання навколишнього світу, інших людей і самого себе, формування трудової мотивації. Перша стадія відповідає загальноосвітній підготовці молоді. На другій стадії відбувається цілеспрямоване набуття професійних знань, навичок і умінь, себто, професійне навчання, формування професійної готовності до здійснення виробничої діяльності. Перші два етапи пов'язані з навчальною діяльністю і здійснюються в рамках таких соціальних інститутів, як сім'я, школа (на першій стадії), професійні навчальні заклади: початкові, середньо-спеціальні та вищі навчальні заклади (на другій стадії).

Третя стадія змістовно співпадає із безпосереднім поєднанням здібностей і можливостей працівника зі знаряддями праці, з робочим місцем, тобто, трудовою діяльністю. На всіх трьох стадіях є можливими наступні форми зайнятості: 1) постійний або неповний робочий день; 2) тимчасова або часткова зайнятість, а також незайнятість.

5. Якщо перша стадія зайнятості є доступною для молоді та здійснюється в рамках навчання в загальноосвітніх школах та трудового виховання в сім'ї, то після закінчення школи молода людина опиняється сам на сам у просторі соціальної невизначеності і взаємодіє з менш сприятливими для неї соціальними чинниками: ринковою кон'юнктурою, соціальними інститутами – навчальними закладами, соціальними службами, підприємствами. Друга і третя стадії зайнятості є для молоді доволі проблематичними і означають або інтеграцію її в соціальну систему і подальшу соціалізацію, або відкидання і десоціалізацію, маргіналізацію.

Література

1. Баткаева И.А. Особенности управления занятостью населения в условиях кризиса рынка труда / И. А. Баткаева, Е.А. Митрофанова.– М.: ГАУ, 1996. – 47 с.
2. Социология молодежи / под ред. В.Т. Лисовского. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 1996. – 460 с.
3. Рофе А.И. Экономика и социология труда: Учебное пособие./ А.И. Рофе. – М.: «МИК», 1996. – 121 с.
4. Смелзер Н. Социология: пер. с англ. / Н. Смелзер. – М.: Инфра, 1994. – 709 с.
5. Федотова Н.Н. Социально-профессиональный статус поствузовской молодежи на рынке труда / Н. Н. Федотова. – Саратов: Изд-во Поволжского межрегион, уч. центра, 2000. – 55 с.
6. Youth unemployment. American Sociological Yearbook. Ed. A. Becher / Washington, Sociological Review, 2015. – 667 p.
7. Contemporary American Sociology: A Historical and Theoretical Review / Under. Ed. J.. Ritzer. – New York, Publisher, 2008. – 1015 p.

Literatura

1. Batkaeva Y.A. Osobennosty upravlenyya zanyatost'yu naselenyya v uslovyakh kryzysa rynka truda / Y. A. Batkaeva, E.A. Mytrofanova.– М.: HAU, 1996. – 47 s.
2. Sotsyologhyua molodezhy / pod red. V.T. Lysovskoho. – SPb.: Yzd-vo SPbHU, 1996. – 460 s.

3. Rofe A.Y. Экономыка y sotsyolohyya truda: Uchebnoe posobyе./ A.Y. Rofe. – М.: «МҮК», 1996. – 121 s.
4. Smelzer N. Sotsyolohyya: per. s anhl. / N. Smelzer. – М.: Ynfra, 1994. – 709 s.
5. Fedotova N.N. Sotsyal'no-professyonal'nyy status postvuzovskoy molodezhy na rynke truda / N. N. Fedotova. – Saratov: Yzd-vo Povolzhskoho mezhrehyon, uch. tsentra, 2000. – 55 s.
6. Youth unemployment. American Sociological Yearbook. Ed. A. Becher / Washington, Sociological Review, 2015. – 667 p.
7. Contemporary American Sociology: A Historical and Theoretical Review / Under. Ed. J.. Ritzer. – New York, Publisher, 2008. – 1015 p.

**Tatiana Zanfirova,
Yana Zoska**

Employment and unemployment youth in social-normative dimension

The article is devoted to the relationship between socio-normative and deviant component of employment and unemployment as a socio-legal phenomena. The authors believe that understanding the problems presented in the study, we will rely on three basic approaches: a) legal and philosophical and axiological approach; b) economic approach; c) the sociological approach. In the context of philosophical and legal approach to the problem of lack of employment and youth unemployment can be analyzed from the perspective of the consequences of the mentioned social phenomena to value consciousness and legal behavior patterns (spread of aksiopatiy and legal nihilism in the field of regulation of labor). In the context of the economic approach to the problem of lack of employment and youth unemployment is analyzed mainly through the prism assess the impact of underproduction of gross domestic product, lower living standards, waste of productive resources, increase social spending, reducing the size of tax revenue. In sociology youth studied as a specific social group of the unemployed, from the perspective of its relations with social institutions and in the context of generation by unemployment related social deviations. The massive release of young workers and the impossibility of their employment in the recession leads to the formation of social groups of the unemployed and their desotsializatsii.

For bringing the values of young people in line with the needs of the labor market, the formation of productive employment of young people achieve their full integration into society should be regulatory policy youth employment. The term regulation means bringing something into line with the norm.

Keywords: employment, unemployment, youth employment, youth unemployment, normative and deviant measurements of employment and unemployment.

Надійшла до редакції 10.01.2017 р.

УДК [316.336.4:316.752](477.7)

© Богдан Слющинський
(Маріуполь)

ВПЛИВ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ І ЕТНОКОНФЕСІЙНИХ ЧИННИКІВ НА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА НАСТАНОВИ СОЦІАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ УКРАЇНСЬКОГО ПРИАЗОВ'Я

У статті розглядаються етноструктура та етноконфесійні угруповання, що утворилися на теренах українського Приазов'я. Автор досліджує чинники, які вплинули на сьогоденний стан віросповідання в регіоні, етнокультурні відносини, пошук ідентичностей і доводить, що в результаті зазначених впливів відбуваються процеси структуризації масової свідомості суспільства.

Ключові слова: етнокультура, етноконфесії, ціннісні орієнтації, ідентичність, структуризація.